

Pietisten.

Namnet Pietist kommer af ett latinskt ord, Pietas, gudaktighet

N:o 3.

Mars 1862.

21 Årg.

Epistelen till de Romare.

Cap. 6: 19—23.

19. Jag talar härom efter menniskors sätt, för eder köttliga sköplighets skull. Likasom I hafwen edra lemmar gifwit orenligheten och orättfärdigheten till tjenst, ifrån den ena orättfärdigheten till den andra; så gifwer ock nu edra lemmar rättfärdigheten till tjenst, att de måga warda helige.

Apostelens innerliga kärleksnit om själarne drifwer honom att i framställningen lampa sig efter sina läsares fattningsförmåga. Och då han här säger sig "tala efter menniskors sätt", (ordagrant: "menskligt") åtyftar han dermed, att han här uttrycker sig med en bild, hemtad af ett menskligt förhållande, neml. det enklän tjenare och deras herrar, hvilken bild förekommer både före och efter vårt språk. Att sålunda göra sig tydlig medelst liknelser ur det menskliga lifwet, kallar Apostelen att tala "menskligt". (Jemf. Gal. 3: 15.) Och då här särskildt det uttryck, som går näst förut, v. 18, kunde låta något sträft och underligt, då det säges, enligt gr.-t., "rättfärdighetens trålar", hvarvid någon kunde anmärka: vi tjena ju rättfärdigheten med glada och villiga hjertan, icke såsom tvingna trålar; så förklarar sig Apostelen genast och säger: Jag talar härom efter menniskors sätt, för att göra mig begriplig. Då mina ord om friheten från lagen (v. 14) kunde så missförstås, som innebure denna en frihet att synda (v. 15), så har jag för edert köttliga förstånds svaghet velat påminna eder om ett välbekant förhållande med trålar i ett hus och säga eder, att då I sjelfve frivilligt, endast af Guds nåd tvingade, gifwen eder åt honom såsom tjenare, det icke borde komma i fråga, att I för lagtvångets borttagande skulle tjena synden. Hvarlän I fritt gifwen eder till att tjena Gud, så måste I likväl då tjena endast honom och icke synden; likasom en träl måste tjena endast den herre, hvilkens tjenare han är; och sålän anden är villig att tjena Gud, så måste tjensten dock

icke wara godtycklig och regel-lös, utan så beständ och regelbunden efter Herrans ord, som en tjenares göromål efter sin herres föreskrifter. War min första framställning hög och swärfattlig, när jag lärde, att wi äro genom dopet "sammanplanterade med Kristus", att "vår gamla menniska är korsfäst med honom", att wi äro med honom "begrafne" och "uppsländne"; så måste jag dock förstå denna menstliga framställning, när jag talar om de wälbekanta förhållandet med trälarne, att när en träl blifwit frilöpt från en grym herres tjenst och nu tillhör den nya, milda herre, som frilöpt honom, så måste han ju icke mer tjena den gamle beherrskaren, utan egnar hela sitt lif åt den nya herren, hos hwilken han nu har sin tjenst och sin lön.

För eder lottoliga skröplighets skull — egentligen: för edert lotts swaghets skull. Dermed åsyftas här förnämliq af förmågan att fatta de Gudomliga tingen, hwilken oförmåga beror icke blott af förståndets swaghet efter syndafallet, utan också af wiljans förderf och allt det onda som i oss är. Och Apostelen behöfwer icke åsyfta någon särskild swaghet i de Romerske Christnes fattningsförmåga eller upplysning — han gifwer dem i Cap. 15: 14 det vittnesbördet, att de woro "uppsyllda med all kunskap" och "kunde förmana hwar den andra" — utan han talar här om en lottets skröplighet som tillhör alla menniskor, på alla orter, i alla åldrar och under hwarje grad af bildning och lärdom. Wi se ofta män af hög lärdom och största skarpsinnighet, i alla naturliga ting, hafwa största swårighet att fatta och anamma det som Guds Ande tillhör. Det är således en allmän lottets swaghet, som widläder alla menniskor. Derföre tillhör det en huld och upplyst Ordets förkunnare, att åsven med enkla liknelser af wälbekanta jordiska förhållanden söka att göra de andliga tingen begripliga. Derföre se wi också huru Herren Kristus onpphörligt talade genom liknelser. Så hafwa också Hans Apostlar gjort. Genom omklädnaden af enkla och träffande bilder, blifwa de andliga föremålen icke blott mera lättfattliga och lifligt talande till känslan och inbillningskraften, utan också lättare att i minnet bewaras. Men nu hafwa dock icke alla den gåsman, att med bilder förtydliga de himmelska tingen; måtte wi dock alla hafwa den farleken, att wi fara efter själarne upplysning och icke efter eget pris för lärdom, hwilket slundom sökes genom samningens inswipande i höga och otydliga talesätt! 1 Cor. 14: 7—12.

Såsom jag hafwen edra lemmar gifwit orenligheten och orättfärdigheten till tjenst. Då Apostelen här betecknar dessa Christnas hela fordnade synd. lemnarne dermed, att han säger det de hade gifwit sina lemmar orenligheten och orättfärdigheten till tjenst, så måste de orden "orenlighet" och "orättfärdighet" här beteckna all synd, men betraktad i dessa twenne afseenden, neml. först såsom en moralisk orenlighet, och för det andra såsom orättfärdighet. Ordet "orenlighet" kunde ännars beteckna en särskild

synd, neml. otyfthetens, såsom i Cap. 1: 24; men i detta sammanhang, då den sammanställles blott med orättfärdighet, egentligen "lagstridighet" (anomia), och då otyftheten är blott en bland lagstridigheterna och just derföre, att den strider emot lagen, är moraliskt orenhet; så finne wi, såsom nyss sadet, att orenlighet och orättfärdighet här endast beteckna de tvänne synpunkter, under hvilka Apostelen betraktar all synd: först, hwad den är till sitt inre wäsende, neml. människans moraliska orenhet; och för det andra, hwad den är i anseende till Gud och Hans lag, neml. brottslighet, lagstridighet. Och de synder, åt hvilka de trogna i Rom hade under sitt hedniska lif gifwit sina lemmar till tjenst, woro icke tvänne, utan hela den afskyvärda rad af synder, som Apostelen uppräknar i Cap. 1: 29—31. Så har och Kristus förklarat hwad som besmittar eller "orenar" människan, neml. icke blott en synd, utan allt detta onda som utgår ur hjertat: "onda tankar, mord, hor, förlefnad, tjuveri, falskt vittnesbörd, häfse, girighet, swel, högfärd, galenskap" (Matth. 15: 19; Mare. 7: 21, 22). Och nu: åt sådana hjertats synder och svaggelser hafwa de trogne under otrostiden gifwit äfwen sina lemmar, ögon, öron, händer, fötter, tunga, "till tjenst", egentl. "till tjennare", "till trålar", slafwar, såsom Apostelen här säger. Synden har varit den herrskarinnan, hwilken haft våra lemmar till sina slafwar, så att wi nödgades tjena henne. Uti ett afseende är syndatjensten fri och sjelfwillig; såsom Apostelen säger: "I hafwen gifwit," egentl. "framställt", edra lemmar till syndens tjennare. Detta betecknar icke blott, att många tjena synden med all lust och frimodighet, utan det kan äfwen sägas om de ängsliga syndatrålarna, att de sjelfwe gifwa sina lemmar åt synden, då de icke wilja höra Guds röst och göra en hel omvändelse, utan wilja blifwa borta från Gud och dock få hjelp emot sina synder. Nej, säger Herren, först då, när den förlorade sonen återkom till sin fader, fick han "skor på sina fötter", d. ä. en ny wandrings-förädga; desja skor skickades icke ut till honom i det främmande landet. Det är således din egen skuld, din egen fria gemning, att du tjennar synden, då du icke wilt återvända till din fader. — Men i ett annat afseende är syndatjensten twungen och ofriwillig, neml. deri, att syndatrålen icke har i sin makt att lösgöra sig från synden, så länge han blifwer borta från Gud. Fastän han stundom kan wälja mellan synder, och derföre afhålla sig från wisja, är det dock alltid synder, han måste tjena, och icke Gud, så länge ej en hel omvändelse sker. Och wi se stundom att han har intet wal. utan måste tjena äfwen sådana synder, som på det ömkeligaste förstöra och plåga honom, så att han gråter och grämer sig öfwer sitt hårda slafveri och måste dock fortsätta dermed. Durn olycklig är icke en sådan slaf, som nu måste tjena orenligheten och orättfärdigheten!

Från den ena orättfärdigheten till den andra. Så hafwa somlige förstått och öfwerjatt Apost. lens uttryck; men i

gr.=t. heter det blott: "till orättfärdigheten", — egentl. "till olagligheten", lagstridigheten. Uttrycket betecknar påtagligen det samma som när Apostelen i v. 13 talade om att gifwa åt synden sina lemmar, men "till orättfärdighetens wapen", då vi säga, att han först framställer "synden" såsom den person, den herrskarinna, åt hwilken man öfwerlemnar sina lemmar; och för det andra, med tillägget: "till orättfärdighetens wapen", antyder hwad som då blifwer själfwa werket, som våra lemmar åstadkomma, neml. orättfärdighet. Så säger han ock här: I hafwen gifwit edra lemmar till slafwar åt den herrskarinnan, som war orenlighet och lagstridighet; men själfwa werket och följden deraf blef ock endast lagstridighet; I hafwen uti eder tjänst under synden arbetat på ett enda stort verk, som war idel lagstridighet. Då följde wißfärdigheten, såsom den gamla öfversättningen antyder, den ena orättfärdigheten på den andra; ty det är syndens art, att alltid draga flera synder med sig, eller wäxa och utveckla sig. När Cain började med att i sitt hjerta hysa hat till sin broder, Abel, så följde sedan derpå mord, säkerhet, lögn och förtwiflan. När Judas började med att gynna sin girighet, så följde derpå tjufveri, derefter förhärdelse och hans Herres förrådaande, och slutligen förtwiflan och själfmord. Detta är syndens grymma wäg, att gå från den ena graden till den andra. Men Apostelens mening är påtagligen denna: edert verk war alltid sådant som eder herre; I hafwen under orättfärdighetens tjänst endast arbetat på orättfärdighet; så skolen I ock nu uti eder nya tjänst blott göra sådant som eder nya herre älskar, och således icke tjena synden, I skolen icke tjena två herrar. Apostelen är ännu sysselsatt med att beswara den frågan: "Skole wi synda, efter wi icke äro under lagen, utan under nåden?"

Så gifwer ock nu edra lemmar rättfärdigheten till tjänst, att de måga warda helige. Såsom nyss är anmärkt, så går alltsammans derpå ut, att wi icke skole tjena två herrar. Sila som wi förut, då wi stodo i syndens tjänst, gjorde endast sådant som henne tillhörde, endast lagstridighet, och icke tjente rättfärdigheten; så skole wi nu, då wi stå i rättfärdighetens tjänst, göra endast sådant som henne tillhör och icke tjena synden. Gwarje Christen skall betrakta sig såsom en tjänare, hwilken förut varit i ett annat hus, men nu flyttat derifrån och tagit tjänst under en ny herre, hwarmed ju alltid följer, att han nu skall tjena sin nya herre och icke den förra. Så säger här Apostelen, att då wi nu gifwit oss åt rättfärdigheten till tjänare, skola wi icke blott af hjertat älska henne, utan ock åt henne framställa våra lemmar till tjänst, så att våra ögon, öron, vår tunga, våra händer och fötter tjena endast rättfärdigheten, och icke synden; att då wi förut gerna sågo och hörde det som orenligheten och orättfärdigheten tillhör, wi nu skola twärtom använda våra ögon och öron på det som heligt och godt är; då wi förut gerna talade såfängliga och syndiga ord, skola wi nu tala det som godt, samt

och uppbyggligt är o. s. w. Sådant heter att "gifska sina lemmar åt rättfärdigheten till tjänare". — Att de måga warde helige; ordagrant: "till helgelse". Af detta tillägg märke wi, att då Apostelen förut om syndatjensten tillade orden: "till orättfärdighet", meningen deraf war den redan sagda, neml. att orden handlade om följden och werket i denna tjenst; ty här se wi nu Apostelens motsats om rättfärdighetens tjenst; då säger han att följden och werket skall blifwa helgelse. Men derom snart mera i v. 22.

Men om wi nu förstått sjelfsamma orden i språket, måtte wi också alla och betänka den förmaning, det innehåller. Då Apostelen här talar i förmanande ton, så skole wi deraf lära, icke blott att här fordras något mer än blott weta och förstå, utan också att helgelsen icke är fullbordad dermed, att den samma nåden är i våra hjertan, att wi äro frigjorde från syndens herravälde och nu, "af hjertat lydige wordne", hafwa "gifwit oss rättfärdigheten till tjenst". Nej, wi skola åter besinna, hwad all förmaning berättar, neml. att helgelsens verk skall allt framgent öfwas och tillwäxa, genom den trogenes aktgifsande på Ordet och Andans råd och genom beständigt besittande om att alltmer gifska alla själens och kroppens krafter till rättfärdighetens tjenst. Wi skole således icke tänka: Då min helgelse är Guds verk, så har jag dermed intet att göra, Anden skall allting verka. Wisserligen skall Anden allting verka, men endast då, när du hörer Ordet och vill göra derefter; Anden skall allting verka, men just på det sättet, att Han talar till dig genom Ordet och inre maningar, och att du beslutar dig att göra derefter. Ty då skall du snart få känna din ömkeliga swaghet och syndens stora makt, hwarigenom du nu tvingas att ur hjertats djup ropa till Gud om hjälp och att med allwar bruka nådens medel, för att få den kraft som behöfwes. Sker icke detta, utan jag lemmar mig åt wårdslöshet, i den inbillningen, att Gud skall på det sättet ensam fullborda werket, att jag icke skall behöfwa gifska akt på förmaningen, winnlägga mig om dess efterföljande, bedja, bruka Ordet o. s. w.; så blifwer den olyckliga följden, att jag förfaller i ett sömnaktigt, lösligt och osaltadt wäsende, hwarigenom den Helige snare warder bedröfwad och omsider måste lemna mig, om icke blottning mellankommer. Dersöre, om du är benådad med Andans ljus och lif, och minnes en tid, då du war syndens tjänare, lägg denna Apostelens förmaning på hjertat, att nu gifska dina lemmar, ja, alla själens och kroppens krafter åt rättfärdigheten till tjenst, så att du den tid, som återstår för dig att lefwa på jorden, nu lewer för Honom, som bewisat dig all denna nåd och kallat dig till sin tjenst.

Men Apostelens förmaning innehåller icke blott att wi skola tjäna den herre, åt hwilken wi gifwit oss, utan också att wi skole tjäna endast honom, och icke den förre; ty då Apostelen säger, att wi förut under syndens tjenst intet annat gjorde än "lag-

stridighet", så följer, att wi och nu skole intet annat göra än den rättfärdigheten tillhör. Sådant är och de trognas nya, heliga sinne, att de ingen synd tåla, att Herrans wilja är i alla frögar deras rättfärdighet, så att allt hwad deremot strider är en plåga för deras ande. Men denna heliga och williga ande understödjer Apostelen med sin förmaning och säger: Så skolen I och tjena endast rättfärdigheten, såsom I förut tjenten endast synden, efter I nu ären frie från denna eder förre herrskarnas wälde. Der på syftar han och i det han nu tillägger:

20. Ty då I woren syndens tjenare, då woren I fri ifrån rättfärdigheten.

Se huru högt Apostelen drifwer frågan! "Då I woren syndens tjenare, då woren I frie från rättfärdigheten" — då hadn I ingen tjänst hos henne; då tjenten I blott synden. Sil helt och uteslutande skolen I och nu tjena rättfärdigheten, så att I ingen tjänst bewisen synden*). Apostelen will icke säga, att de hade varit fria från skyldigheten att frukta, älska och tjena sin Skapare; en sådan förbindelse åligger alla människor, ehwad de betänka det eller icke, hwarjemte samwetslagen derom öfvertygat dem (Cap. 1: 19, 20; Cap. 2: 14, 15); men Apostelen talar om deras verkliga förhållande emot rättfärdighetens förbringar, neml. att de så helt föraktat dessa och fört ett sådant lefwerue, som om de haft med rättfärdigheten intet att göra, som om de varit henne ingen tjänst skyldiga; de hade i werl och gerning varit frie från rättfärdigheten. Och detta är ju en särskild frihet. Tänk hwilka ord: — "frie ifrån rättfärdigheten"! Det är ju såsom om Apostelen sade: frie från Gud, himmel och salighet, wäl beredda för helwetet! Ty kan wäl något wara sårare, än att den menniska, som är skild från rättfärdigheten, och är skild från saligheten? Se då här, arma människobarn, du som will wara fri och obunden af rättfärdighetens lagar, du eget du frihet — du är fri från rättfärdigheten — men betänk också hwad dermed följer. Derom talar Apostelen i de återstående versarna af wårt Capitel. Men detta, som nu följer, åsyftar också att wända de trogna ur den kallsmighet, som ofta gör att de icke ställa sig så lyckliga i rättfärdighetens tjänst, som de borde, utan som dom tröttna wid lottets dödande och blifwa tröge i loppet. Apostelen säger:

*) Det är och icke olikt Paulus, att, såsom somlige mena, han talat dessa ord i en ironisk mening emot dem, som woro böda för en sådan tydning af friheten från lagen, som skulle den innebära frihet att synda (v. 15), att Apostelen welat säga: Den friheten hadn I verkligen, då I woren syndens tjenare; då woren I frie från rättfärdigheten; behagar det eder, så blifwen då åter syndens tjennar, försölen blott icke att tjena två herrar o. s. w. Men det tydliga sammanhanget med det föregående wisar på den här ofwan sagda mening.

21. Hvad gagn haben I då af det, der I nu blygens wid? Ty till sådant är döden ändalykten.

Huru än synden smakar för köttet, vill Apostelen säga, så tänken dock på själfverna. Hvad gagn, egentl. "hvad frukt", hafwen I haft af eder förra syndatjenst, då I woren frie ifrån rättfärdigheten, — af detta skamliga lefwerne, som I nu endast med blygsel ihågkommen? Deras haben I ju endast en mycket bitter frukt; "ty till sådant är döden ändalykten". — Apostelen inlägger i själfwa frågan något som skulle wäcka till affsky för syndatjensten, då han anmärker, att de redan skändes derwid; men själfwa swaret ligger i de orden: "Till sådant är döden ändalykten". Sådant är syndens tjenst: i sig själf skamlig och förnedrande, medförer den slutligen döden. Men Apostelen säger: "nu blygens I" — det hade de icke förut gjort. Det ser man ed i hela werlden, att menniskor, långt ifrån att blygas för sitt syndalif, swårtom berömma sig deraf och hålla en allwarlig gudshälsighet för skam. Men så snart en menniska blifwer omvänd till Gud, får hon ett annat sinne och omdöme; då blygas hon af hjertat för hela sitt förra lefwerne, då wämjar hon wid den swiandras, hon förut med god smak förtärde. Denna Apostelens erinran borde ed wäcka affsky för synden. Men Apostelen framhåller här en annan följd af synden, som är dock något wärre än blygseln. Blygseln kan en fräck syndare slå ifrån sig; men den egentliga synda=frukten är ännu något bittrare: Till sådant är döden ändalykten. Med "döden" menas här den ewiga döden, såsom wi se af motsatsen, "det ewiga lifwet" (v. 22), hwarjante den skamliga döden är gemensam för alla menniskor. Och den ewiga döden, Guds ewiga onåd och straff, är syndens rätta lön (v. 23). Dersere, såsom uthi sades, blygseln må nu wara huru den kan, den torde du kunna slå i wädrer; men den ewiga döden — den masken biter något wärre; den slår du icke i wädrer. — Nu, sådant hafwa syndens trålar till frukt af sitt arbete. Huru helt annan frukt hafwa wi af rättfärdighetens tjenst! Derom säger nu Apostelen:

22. Men nu, medan I ären frie wordne ifrån synden, och wordne Guds tjenare, hafwen I eder frukt, att I helige warden; och till ändalykt, ewinnerligt lif.

Såsom en fullkomlig motsats till förhållandet under syndens tjenst säger Apostelen, att de, som blifwit frie från synden och äro Guds tjenare, hafwa deraf först i tiden den frukten, att de helige warda, och sedan till ändalykt, ewinnerligt lif. — Orden "frie wordne ifrån synden" betyda: frie från dess tjenst; ty först stas detta till motsats emot de orden: "frie från rättfärdigheten" (v. 20); för det andra, förklarar det med tillägget: "och wordne Guds tjenare"; och slutligen är det tydligt af hela sammanhanget i wårt Capitel. — Se nu här motsatserna. Syndatjensten medförde redan här i tiden skamliga gerningar, förnedring och

bligsel; frilheten från synden och tjensten under Gud medförer deremot helgelse. Syndatsjensken hade till lön den ewiga döden; tjensten under Gud slutar med det ewiga lifwet. — Apostelen säger: "Då I ären frie wordne ifrån synden och wordne Guds tjenare, då hafwen I frukt," Andans frukt, ett nytt, heligt wäsende, eller såsom här står: "att I helige warden", — ordagrant: "till helgelse", d. ä. att I blifwen mer och mer helgade. Och till ändalykt ewinnerligt lif. Här märke wi åter huru försigtigt Apostelen talar. Han säger icke, att den nya, helgande tjenskens lön är lifwet, såsom han nyss sagt: "syndens lön är döden"; nej, han försäkrar den naturliga motsatsen i uttryck och säger nu: "ändalykten, utgången, är ewinnerligt lif". Så sade han också i v. 16: "lydnaden till rättfärdighet", och icke: lydnaden till ewinnerligt lif; fastän han der hade i förra delen af meningen sagt: "synden till döden". Så försigtig är Apostelen att icke föranleda den tanken, att det ewiga lifwet wore en lön för vår lydnad. Men att Apostelen här verkligen tänkt på denna falska mening, märke wi af följande vers, der han med uttryckliga ord talar om saken och säger:

23. Ty syndens lön är döden, men Guds gåfwa är det ewiga lifwet, genom Christum Jesum, vår Herre.

Syndens lön är döden. — Här sättes åter döden såsom motsatt till "det ewiga lifwet", hwaraf wi märke, att här menas den ewiga döden. Då den lekamliga döden wanligen betraktas såsom det största onda i denna werld, så blifwer den ogudaktiges tillkommande straff liknelsewis kalladt "döden", äfwen "den andra döden" (Upp. 21: 8.). Skriften talar ofta om döden i denna bemärkelse, såsom när Herren säger: "Swilken som tror på mig, han skall icke dö", "han skall icke smaka döden", "han skall icke dö ewinnerliga" o. s. w. Döden är syndens rättwisa wedergällning. Men detsamma är icke det ewiga lifwet en wedergällning för någon vår lydnad och trohet; det finns intet helgon som förtjenat det ewiga lifwet; utan derom säger nu Apostelen uttryckligt: "Men Guds gåfwa är det ewiga lifwet." Dessa ord innebära två ting: först, att den gåfwa Gud gifwer oss, är det ewiga lifwet, eller en oändlig salighet i himmelen, d. ä.: Han gifwer icke mindre åt någon enda af sitt folk; och detta är wißt den allrafrämsta gåfwa, som någonsin kan blifwa gifwen. Och för det andra innebära orden, att det ewiga lifwet är en gåfwa, en fri gåfwa och föräring, är ingen förtjenst, ingen wedergällning för något, som wi gjort eller lidit i Christi efterföljelse, utan såsom detta ord säger, en gåfwa. Här anmärka nu någre, att den stora gåfwa, som medförer det ewiga lifwet, är Kristus och Hans förtjenst, och att slutet på vår tross-förening och wandring med honom blifwer det ewiga lifwet. Detta är allt sannt; men Apostelen talar dock icke derom på detta ställe, utan vill med afstakt framhålla, att hela det ewiga lifwet är en fri gåfwa; han

wille icke ens framställa det såsom en följd af vår tro och efterblifvelse af Christus, i hwilken föreställning någon kunde ändå inblanda en fin tanke på något slags förtjenst; nej, Apostelen säger rent ut: "Guds gåfwa är det ewiga lifwet". Såsom han och kraftigt betonar detta förhållande, då han i Eph. 2: 8 säger: "Ty af nåden ären I frälste, genom tron; och det icke af eder, Guds gåfwa är det; icke af gerningar, på det ingen skall berömma sig".

Si ställer nu Gud i sitt ord lifwet och döden för oss. På ena sidan "ogunst och wrede, bedröfwelse och ångest"; på den andra, "pris och ära och oförgångligt wäsende" (Cap. 2: 7—9). Till det ena eller det andra af dessa ewighets-tillstånd skall hwarje Adams barn slutligen komma. Slutversen i vårt Capitel rigtar vår uppmärksamhet på både den ena och den andra utgången af vår jorde-wandring och angifwer grunderna, såväl för ett aldrig slutande elände, som för en ewig salighet. Den säger: "Syndens lön är döden; men Guds gåfwa är det ewiga lifwet, genom Jesum Christum, vår Herre". Låt om oss väl betrakta dessa båda slut.

Den död, som äfwen efter Guds första hotelse skulle blifwa människans straff för öfwerträdelse af Hans bud, består enligt Skriften i lidandet af både en förlust och af särskildt tillfästade qual. De osaliga skola icke blott blifwa beröfwade allt godt, de skola också blifwa öfweröswammade af allt hwad ondt och försträcktigt är. Då det högsta goda för en skapad warelse är åtnjundandet af Guds kärlek, huru stort blifwer icke då straffet af att wara beröfwad känslan af denna kärlek och wara tryckt af medvetandet om Guds ogunst och wrede! De fördömda skola icke åtnjuta det minsta tecken af skydd eller mildhet från Gud, men deremot erfara alla prof af Hans wrede och onåd. Enligt Apostelens fruktansvärda förklaring, skola de blifwa straffade med "det ewiga förderswet af Herrans ansigte och af Hans herrliga makt, på den dagen, då Herren Jesus warder uppenbar af himmelen, samt med sin krafts änglar, och med eldslåga, till att hämnas öfwer dem som icke känna Gud, och öfwer dem som icke lydige äro vår Herres Jesu Christi Evangelium" (2 Theß. 1: 7—9).

Detta straff skall öfwergå begge delarne af människans wäsende, såväl själen som kroppen. Det skall sammanfatta allt hwad försträcktigt är i afseende på det förflutna, det närwarande och det tillkommande: i afseende på det förflutna, då de ogudaktige skola nu i minnet återkalla de synder de begått, det goda de missbrukat, den nåd de förspillt och de falska förnöjelser, hwarmed de låto bedåra sig; — det närwarande, då deras elände skall fördubblas genom länedommen om de rättfärdiges ära och salighet, från hwilka de nu äro för ewigt skilda, (se Wisb. 5 Cap.) och då de nu i stället hafwa det försträcktiga sällskapet af djensulen och hans änglar och äro dömda att för ewigt uthärda dess grymma tyranni; — i afseende på det tillkommande, då

fasan af deras oföränderliga tillstånd skall blifwa desto mer omhärdelig genom medvetandet om dess ändelsshet. Till det hela måste läggas raseriet emot Gud, hwilken de skola hata såsom sin fiende, utan att det hatet någonsin kan minskas eller förändras.

Det är utom all fråga, att de ofaligas straff skall hafwa sina olika grader. Detta har Herren Kristus sjelf förklarat, då Han säger, att för Tyrus och Sidon skall blifwa drägligare på domedag, än för de Judar som sågo alla Hans gerningar och dock icke bättrade sig. Då detta straff är ett verk af den Gudsdomliga rättvisan, må man wara wis, att lidandet skall wara på det fullkomligaste afpassadt efter brottsligheten; och brottsligheten skall bedömas icke blott efter de olika synder, menniskorna begått, utan ock efter de olika grader af upplysning och uppfattliga ondskan, hwarunder de framhårdar i sin obotsfärdighet. Hvad först synderna angår, så äro de wisserligen i ett afseende alla lika, neml. deruti, att de utgöra brott emot den helige och allsmäktige Guden; men i andra afseenden äro de mycket olika. Först äro de i sig sjelfwa olika, såwäl i afseende på den inre ondskan, som i afseende på gerningen: man gör rätteligen skillnad emellan mer eller mindre utförd synd, såsom Kristus talar om olika grader af wredes-synden (Matth. 5: 22); så gör ock Kristus skillnad mellan olika bud af Guds lag, då Han säger, att budet om kärleken till Gud är det största och hypersta budet, hwarföre brott emot förre taslan af Guds lag måste utgöra de största synderna. Men för det andra, blifwer ock syndens brottslighet olika efter de olika mått af kunnskap och upplysning, menniskorna egt, såsom Herren wisar då Han utropar sitt we öfwer de fäder, i hwilka Han gjorde sina mest krafter, och de hade likwäl icke bättrat sig (Matth. 11: 21—24). Men den olikhet i straff, som häraf kommer att bero, rör icke den del af straffet, som består i förlusten; ty i den delen blifwa de alla lika; man endast i de lidanden, som Guds rättwisa och allmakt särskildt pålägga hwar och en.

Någon fullständigare kännedom om de fördömdas ewiga straff kunna wi icke ega, än den som wisas anings-wäckande ord och bilder i den Heliga Skrift gifwa oss; och måtte ingen ibland oss få en fullständigare kännedom derom! Den obotsfärdiga otrogen har, både i fråga om arten och om waraktigheten af de fördömdas straff sökt undkomma Ordets förkunnelser; men något öfvermåttan fruktansvärdt ligger dock i sådana ord, af den ewiga fannningens mun, som en "ewig eld" och "en mäst som aldrig dörr." Om ock ordet "ewig" icke alltid betecknar en ändelss, utan stundom blott en mycket lång tid, skole wi iakttaga andra omständigheter, som förklara ordets mening i denna fråga. Det tänkom blott följande. Herren Kristus har trenne gånger i ett enda tal upprepat den fasawäckande förklaringen: Der deras mäst icke dörr, och elden icke utsläcks (Marc. 9: 43—48).

Men helst man än vill tyda uttrycket om den ewiga elden, så kan det ordet af Sanningens mun dock icke innebära något mindre än sådana lidanden, som en naturlig kropp erfar af naturlig eld. Men då den naturliga elden förtär sitt ämne och dermed utflödnar, så måste en "eld som aldrig utsläcks" beteckna, att de fördömdas lidande skall aldrig upphöra. Den Gudomliga rättvisan och allmakten skola derom draga försorg, att de olyckliga skola utan ända lida Hans wrede. — Uttrycket: "der deras mask icke dörr", antyder likaledes pinans oändlighet. Likasom en eld flödnar när dess ämne tager slut, så dörr och masken när det, hwaraf han närde sig, är förtärdt. Men här, säger Kristus, att denna mask aldrig dörr, hwarmed således tillämnagifwes, att den salige skall aldrig upphöra att lida. — Vidare säger Skriften, att Guds fiender skola kastas i "en sjö, som brinner med eld och swafwel." En sjö med sina vågor betecknar mängden af de qwal och lidanden, som skola öfversvämma Guds fiender. Men hvilken försträcklig antydning, då denna sjö icke är af watten, utan af flytande eld, och då här nämnes swafwel, som är ett beständig tändande ämne!

Då nu Herren till sina upprepade ord om "den mask, som icke dörr, och den eld, som icke utsläcks", ännu tillägger, såsom tal och förklaring: "Ty hwar och en måste med eld saltad wara; och allt offer måste med salt saltas"; så afsläres dermed hwarje tanke på en tillintetgörrelse eller en framtida återställelse till salighet. Enligt den Levitiska lagen skulle de slagade offerdjuren saltas med ett salt, som kallades "Guds förbunds salt." Saltet är en sinnbild till oförgånglighet, och betecknade i nämnda Levitiska bruk waraktigheten af Guds förbund med de trogna. Men nu säger Herren här, att hwarje offer för Hans rättvisa skall "med eld saltas." Hwarje fördömd syndare skall genom sjelfwa elden hållas oförgånglig, för att genom hela ewigheten utstå de straff som för honom äro bestämda. Dersöre säges här, att han skall "med eld saltas." Guds rättwisa hämnd skall göra wredens barn odödliga i deras elände, så att detta skall lika litet hafwa en ända, som de rättfärdigas salighet.

Den Heliga Skrift innehåller således, dels i uttryckliga ord, dels i betecknande bilder, den försträckliga sanningen, att de fördömdas straff skall wara ewigt och utan ända; att det är ett stort swalg besästadt mellan de fördömdas rum och de saligas himmel, så att ingen kan komma från det förra till det sednare rummet. Men att detta förefaller oss swårt att fatta och tro, kommer af åtskilliga orsaker. Först kommer det deraf, att vår känsla icke uthärdar tanken; och nu äro i synnerhet somliga människor så helt beroende af sin känsla, att denna bestämmer öfwer deras tro. För det andra kommer det deraf, att wi aldrig nått fatta eller besinna Guds storhet, eller hwad det innebär, att en människa föraktar och förolämpar den store, majestätiske Skaparen. Vårt fallna, ogudaktiga hjerta håller Gud för ett

lutet; att synda emot Gud är oss en ringa ting; detsföre kunna vi icke begripa, att synd emot Gud förtjenar ewigt straff. Här till hörer oss, att vi aldrig fatta eller bestämma storheten af den försoning, Gud gifwit werlden i sin ewige Söns dödd, hwarigenom ingen behöfwer förgås för sina synder, om han blott belys Sonen; hwaremot Guds Söns förtrampande måste innebära ett brott, som öfvergår alla våra tankar; hvarsföre oss ingen hedning skall dömas till sådana straff, som obotsfärdiga Christna. Slutligen komma oss twiflen i denna fråga af den gamle bedrögarens mäktiga werkan. Han som sade till qvinnan: "Jugalunda stolen i döden dö", uppfyller ännu hela werlden med samma ingiswelser; så att, fastän menniskor annars tro Skriften och se att Herren Kristus sjelf med så många uttryckliga ord talat om de ewiga straffen, de likväl häruti förakta Hans ord och anse dem stridande emot Guds barmhertighet. Den gamla ormen fördöljer nu för dem, hwad eljest alla Guds gerningar skulle wisa, att Gud måste vara lika stor i sin rättfärdighet som i sin barmhertighet; att när Han så öfvermåttan nådigt emottager alla nådsökande och förlåter alla deras synder, brott och öfwerträdelser, Han oss skall å andra sidan bewisa sin straffande rättfärdighet och makt på sina fiender. Sådant fördöljer nu fienden. Af dessa och flera orsaker kommer, att under det alla menniskor tro det de saligas tillstånd skall blifwa ewigt, många likväl twifla på det kommande straffets oändlighet. Men tänk dock allwarligt derpå, att densamme Herren, som förwärfwat och tillsäger de trogna den ewiga saligheten, Han har äfwen förkunnat, att Hans föraktades straff skall blifwa ewigt. Och Han brukar alldeles samma ord om fördömmelsens oändlighet, som om salighetens, då Han säger: "Dessa skola då gå till ewig pina, men de rättfärdige till ewigt lif" (gr.=t. i Matth. 25: 46).

Huru skola de trogne i tid eller i ewighet kunna nog prisa Guds stora nåd, att de blifwit förda ifrån otrons mörker och låt känna den tillflykt, som oss tillbjuden är i Christi Evangelium, så att de nu kunna med fröjd wänta Guds Son ifrån himmelen, hwilken oss friat hafwer ifrån den tillkommande wreden! Dofwadt ware Hans namn! Han säger uttryckligt: "Hwille som tror på mig, han hafwer ewinnerligt lif, och kommer icke i domen, utan är gången ifrån döden till lifwet."

Det ewiga lifwet. Om arten af den salighet och herrlighet, som skall gifwas Guds folk på den dagen, då Herren kommer att förklaras i sina helgon, kunna vi icke i tiden göra oss någon klar föreställning. Johannes säger: "Det är icke ännu uppenbaradt hwad vi warda skole; men det wete vi, att när Han blifwer uppenbar, då warde vi honom like; ty vi så se honom såsom Han är." I vårt närwarande tillstånd se vi blott såsom uti en spegel Herrans klarhet, men warda dock förklarade till samma beläte, ifrån den ena klarheten till den andra, såsom af Herrans Ande. Emedan vi nu skåde blott såsom ge-

nom ett dunkelt glas, så sker och vår förvandling blott gradvis och småningom; men då vi så "se ansigte mot ansigte" och "känna såsom vi kände äro", då skall bilden i hast blifwa fullkomnad. De trognas salighet skall bestå uti en klar kännedom om Gud och Hans hemligheter, en full och oförbränd känsla af Hans kärlek, en nu obegriplig tröst och salighet i själen, en fullkomlig enhet och öfverensstämmelse mellan kropp och ande, med ett ord, i en förening af allt hwad som kan glädja och förnöja ett helgadt sinne. Allt detta skall gifwas oss, icke efter måttet af en skapad warelse, nu begripliga förmoda att emottaga, utan efter måttet af den allsmäktige Gudens förmoda att göra sina barn saliga; och sedan efter måttet af det värde, som Christi person och förtjenst ega: — Hans person, ty de skola erhålla denna salighet endast i kraft af deras förening med Honom; — Hans förtjenst, ty Han har köpt denna salighet med värdet af sitt blod. Dersöre, endast så mycket vi kunna fatta af vår Trälsares höghet, majestät och herrlighet, endast så mycket kunna vi fatta högheten, herrligheten och rikedomerna af den salighet, Han vill gifwa sitt folk, med den skilnad blott som måste ega rum mellan skapade warelser och sjelfwa Skaparen. Skriften talar om en fullhet af tillfredsställelse, icke af måttnad, utan en "fullhet af glädje och ett lustigt wäsende på Guds högsta hand ewinnerliga"; — den talar om en "rättfärdighetens krona", och om ett "sittande med Kristus på Hans thron, såsom Han är sittande worden med sin Fader på Hans thron." Höga och besynnerliga antydningar om den likhet med Kristus, som då skall inträda, när vi så se Honom såsom Han är. "Salige äro de, som kallade äro till Sammens bröllop."

Och denna salighet skall blifwa ewig och utan ända. Ty Gud gifwer denna salighet på en öfvernaturlig grund, följaktligen på en grund, som är fri från alla förändringar, för hwilka naturen är utsatt. Så war det icke med Adams sällhet i paradiset; den stod på en naturlig grund och kunde dersöre förändras. Himmels salighet skall blifwa ewig; ty Gud skall gifwa den icke såsom arbets-lön åt dagewerkare, utan såsom oförbytterligt af åt barn. Herren Kristus säger: "Trälen blifwer icke i huset ewinnerliga; sonen blifwer ewinnerliga." Gud skall gifwa det ewiga lifwet såsom en gåfwa, föräring, det vill säga oåterkallelig skänk. Äfwen sådant ligger i Apostelens ord: "Guds gåfwa är det ewiga lifwet." Ingen af de orsaker, som åstadkomma förändringar, skall hafwa rum i himmelen: — icke naturens förgänglighet; ty den skall wara uppswulgen af oförgängligheten och lifwet — icke synden, ty den skall wara alldeles bortskaffad — icke satans frestelser, ty han skall der icke få inträde. Korteligen, Gud har både skapat och återköpt människan till ewigt lif; och då det är Gud, den ewige, som både gjort och sagt det, så skall vår salighet icke upphöra, förrän Gud upphörer att wara Gud. "Guds gåfwa är det ewiga lifwet."

Genom Jesum Christum, vår Herre. Det ewiga lifwet är wisserligen i anseende till oss en fri gåfwa, d. ä. oss har det ingenting kostat. wi hafwa med ingenting förwärfwat eller förtjent lifwet; dock gifwes oss denna gåfwa icke för intet, hon har kostat en annan ganska mycket; hon gifwes oss endast "genom Jesum Christum." Allenast genom honom är försoning skedd mellan Gud och menniskan, freden stiftad, föreningen återställt och den ewiga saligheten förskaffad. De minsta såväl som de största gåfwor gifwas oss endast genom honom. Han sjelf war oss gifwen af Fadren till en försoning; och Han, som erlagt lifsepenningen och förwärfwat oss den ewiga nåden, Han har oss, såsom vår Herre och Salighetshöfding, i tiden gjort oss delaktiga af denna nåd. Så talar Han till Fadren: "Förklara din Son, att din Son förklarar oss Dig; såsom Du hafwer gifwit honom makt öfwer allt kött, att alla dem, som Du hafwer genom gifwit, skall Han gifwa ewinnerligt lif." Och åter säger Han: "Alla får höra min röst, och jag kanner dem, och de följa mig, och jag gifwer dem ewinnerligt lif." "Vår Herre", tillägger Apostelen. Christne böra beständigt hafwa i sitt minne och betänka, att Jesus Christus är deras Herre, hwilken frilöpt dem från syndens och djefwulens wäld, på det de skola wana Hans egne och honom tjena och ära, såsom deras rätta Herre, både i tiden och i ewigheten. Han är Herren öfwer både lefwande och döda, för hwilken alla knän skola sig böja och inför hwilken domstol wi alla skola stå. Sådant innebära orden i detta språk.

Det är en anmärkningsvärd likhet emellan det sätt, på hwilket Apostelen i sista versen af föregående Cap. avslutar läran om rättfärdiggörelsen, och det, på hwilket han här avslutar läran om helgelsen. Der sade han, att "nåden skulle wäldig wara, genom rättfärdigheten, till ewinnerligt lif, genom Jesum Christum"; och här säger han, att "Guds gåfwa är det ewiga lifwet, genom Christum Jesum, vår Herre." Allt är af nåd, allt är en fri gåfwa, allt är oss gifwet genom och uti honom, hwilken för våra synders skull är utgifwen, och för vår rättfärdighets skull uppväckt (Cap. 4: 25). "Dofwad ware Gud för Hans outfäaliga gåfwa"!

Så har nu Apostelen i detta Capitel omgärdat den stora läran om vår rättfärdiggörelse af nåd, utan gerningar, emellom såväl den fiendiliga beställningen, som det lätt sinniga missförståndet, att denna lära skulle gifwa flöd för ett fortsatt synda-lefwarne. Till uppenbar motsats deremot har han wisat, att just i rättfärdiggörelsen genom tron ligger och den enda grunden, ja, den lefwande roten och kraften till en sann helgelse, i det wi genom samma tro blifwa på det innerligaste förenade med Kristus, — hwartill och dopet är ett yttre medel, då wi deruti först iklädas Kristus med all Hans förtjenst, och för det andra öfwen blifwa med honom "sammansplanterade" till Hans döds

och uppståndelses likhet. Genom denna förening med Honom hafwa wi Hans Ande i hjertat, så att wi icke blott stå i Hans förbund och i Hans tjänst, utan äro ock "af hjertat lydige wordne", glade och willige att lefwa för Honom och med Honom och icke mer tjena synden. Ja, det är så långt ifrån att nåden skulle gynnå synden, att det är tvärtom endast då, när wi äro "icke under lagen, utan under nåden", som synden icke skall wara wäldig öfwer oss; blott då hafwa wi den williga anden och frälsel från syndens herrawälde, och blott då gifwer oss Herren sin kraft, hwilken är mäktig endast i de swaga. Men denna nåd behöfwer ännu alltid stöddas med uppmuntringar och förmaningar; derföre har Apostelen här äfwen gifwit oss sådana, hwarvid han slutligen framställt fruktarna, såväl af syndens, som af rättfärdighetens tjänst, neml. af syndens tjänst: först ett skamligt lefwerne och sedan den ewiga döden; af rättfärdighetens tjänst: först helgelse och sedan ewinnerligt lif — men allt detta goda endast "genom Jesum Christum, vår Herre." Så hafwa wi nu den Gudomliga läran klar. Wänte Herren sjelf också gifwa oss den nåden, att wi icke blott weta och förstå detta, utan ock hafwa det i lefwande erfarenhet och öfning, så skola wi wisserligen så till ändalykt ewinnerligt lif! Amen.

Nytt och gammalt från Nådens rike.

"Låt dig nöja åt min nåd."

Spangenberg's wärdige efterträdare, Biskop Christian Gregor, berättar: "Under den dagliga erfarenheten af mitt förderf, mitt försärliga syndaelände, hwatifrån jag så gerna welat wara helt och hållet befriad, råkade jag en gång i en mycket swår nöd och ansäktning, neml. i twifwel på Jesu kärlek till de sina och i ett slags misnöje med Honom. Ty jag tänkte: "Eftasom en god och huld moder, när hon lemnar sina barn allena, först undanröddjer allt som kunde stada dem, så borde ock Herren Jesus göra med oss. När Han benådat oss och upptagit oss till Guds barn, så borde Han ju ock taga ifrån oss allt ondt, alla onda begär och frestelser, så att wi icke mer ansäktades deraf, utan tvärtom hade endast goda tankar och begär."

Äf sådana bekymmer tryckt och ångelig, gick jag en afton till sängs och hade nu en dröm, från hwilken jag snart uppvaknade med den lifliga föreställningen, som om någon hade berättat för mig, huru han hade hjälpt twenne mycket fattiga menniskor, men på twenne olika sätt. Att den ene hade han gifwit en stor penninge-summa, hwarmed han under hela sin lifstid kunde slå sig ut; han hade derföre undanröjt alla obehag och stötestenar från hans wäg. Att den andra åter, hade han endast gifwit ett löfte, neml. att denne skulle hela sin lifstid, alla dagar och närhelst han behöfde något, få komma till honom och erhålla hwad han behöfde. Från hans wäg hade han